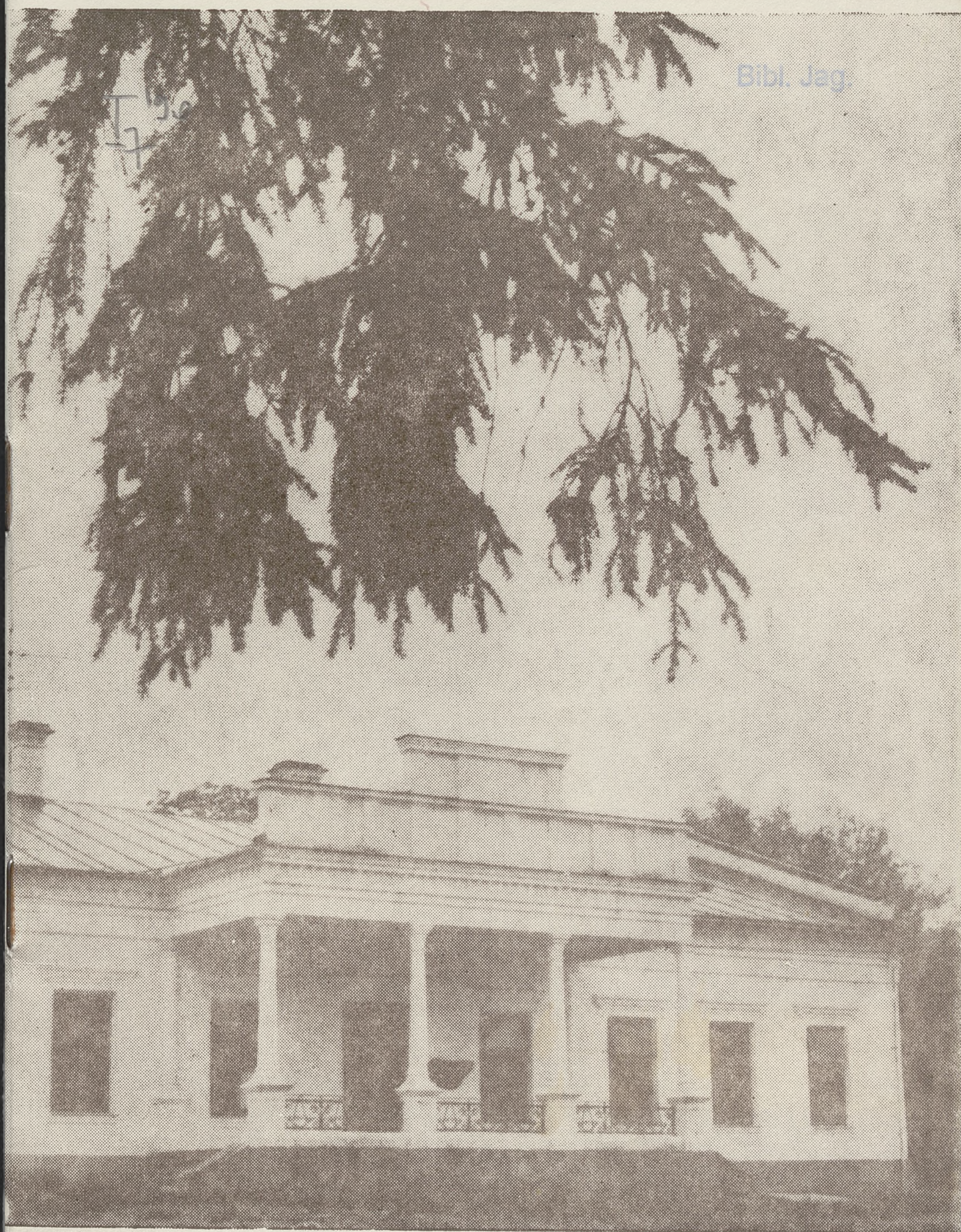

DOM W OJCZYŹNIE

FRANCISZEK PULIT

IGNACY JAN PADEREWSKI w Kąśnej Dolnej

TARNOWSKIE TOWARZYSTWO MUZYCZNE
CENTRUM PADEREWSKIEGO

Tarnów — Kąśna Dolna 1990 r.

Zdjęcia:
JAN PĘKALA

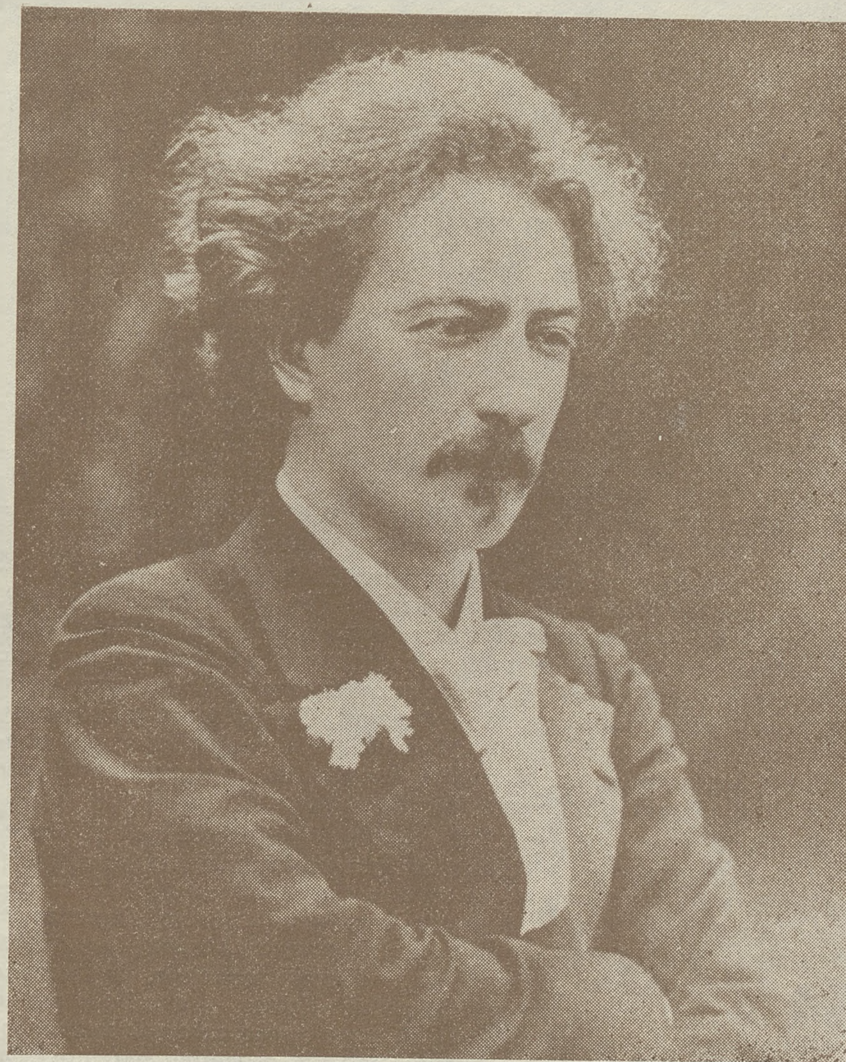
Redakcja techniczna:
FRANCISZEK PULIT

Wydawca:
CENTRUM I.J. PADEREWSKIEGO
Tarnów — Kąśna Dolna

Tarnowskie Towarzystwo Muzyczne

Współpraca:
Fundacja Paderewskiego
w Tarnowie

Wydawnictwo drugie uzupełnione
Tarnów — 1990 r.

Ignacy Jan Paderewski, rok 1900

Ignacy Jan Paderewski — pianista — wirtuoz, kompozytor, patriota, polityk i mąż stanu. Wezwaniem Jego życia było: „*...nie dać się ruszyć z ziemi, z wiary, z języka, z ducha polskiego. Stać murem, aż przyjdzie Odrodzenie*". Miał zatem prawo powiedzieć o sobie: „*Poświęciłem całe życie dla mojej Ojczyzny, służyłem Jej z całego serca, ze wszystkich sił (...). To Ona wezwała mnie do służby*"!

PIANISTA — WIRTUOZ I KOMPOZYTOR

Urodzony 6 listopada 1860 r. w Kuryłówce na Podolu, wywodził się z podolskiego rodu herbu Jelita, osiadłego w południowo-wschodniej Polsce. Ojciec Paderewskiego był więziony za udzielenie pomocy powstańcom z 1863 r. Matka Poliksena z domu Nowicka, była córką zesłanego do Kaługi profesora Uniwersytetu Wileńskiego, zmarła kilka miesięcy po urodzeniu Ignacego.

„*Gdy miałem trzy lata* — wspomina Paderewski — *przejawiałem już pewne skłonności do muzyki. Fortepian mnie pociągał. Zacząłem grać — co prawda tylko jednym palcem, próbując wygrywać melodie, ale kiedy miałem cztery lata, próbowałem używać już wszystkich palców (...). Ojciec mój bardzo się tym wszystkim interesował i pragnął uczyć mnie muzyki. Od początku przekonany był o moim talencie, a że był człowiekiem o dużym poczuciu obowiązku i wyjątkowej sumienności, uważał za swą powinność nie zmarnować zdolności, którymi mnie Bóg obdarzył*".

W opisie swojego życia, dyktowanym Mary Lawton, Paderewski — zwierza się, że będąc dzieckiem pragnął zostać artystą. „*Byłem pewien* — mówił — *że wybiję się w życiu (...). Już w wieku lat siedmiu głównym moim celem było stać się użytecznym Ojczyźnie. Kraj był wtedy (...) rozdarty przez zaborców, bez samoistnego bytu i bardzo uciemiężony. Miałem nadzieję, że zostanę kimś wybitnym, aby w ten sposób pomóc Polsce — i to było ponad moimi artystycznymi aspiracjami. Zawsze zamierzałem i byłem gotów walczyć o Polskę. Urodziłem się już gorącym patriotą. Od szóstego roku życia miałem głowę pełną planów i marzeń o Polsce; pragnąłem czynami wyswobodzić Ojczyznę*".

Fenomen uzdolnionego muzycznie dziecka i „oddziedziczony" patriotyzm zdeterminowały życie i działalność Mistrza. Studiował w Instytucie Muzycznym w Warszawie, którego później został profesorem. Tutaj poznał i poślubił studentkę Antoninę Korsakównę, która w kilka dni po urodzeniu syna Alfreda zmarła 28 października 1880 r.

W latach 1883—1887 kontynuował studia pianistyczne w Berlinie pod kierunkiem prof. Henryka Urbana. W czasie pobytu w kraju w roku 1884, zaprzyjaźnił się z dr. Tytusem Chałbińskim, który w Zakopanem zarekomendował Paderewskiego „*jako drugiego naszego Chopina*" Helenie Modrzejewskiej. *Wielka artystka* zachęciła go do wybrania kariery pianisty i obiecała konkretną pomoc w postaci wspólnego koncertu w Krakowie 3 października 1884 r.

Spotkanie z Heleną Modrzejewską było punktem zwrotnym w planach muzycznych Paderewskiego, który po koncercie w Krakowie udał się na studia do prof. Teodora Leszetyckiego w Wiedniu. Profesor T. Lesztycki uważany był wówczas w Europie za „*króla*" pedagogów fortepianowych. W czerwcu 1898 tak mówił o Paderewskim:... *to chluba moja. To wielkie serce, wielka głowa i niezmierzony hart woli. Będzie On genialnym artystą do końca życia, gdyż ma charakter, gdyż poza pracą umiał nie widzieć, nie znać innych celów. Przez cztery lata kształcił się u mnie, z tych dwa poświęcił wyłącznie pięciopalcówkom, aż wreszcie zdobył to co nazywamy „techniką". Dziś może grywać całymi miesiącami i nie straci biegłości, palce jego grają same... To mój system! uniezależnić mięśnie palców od mięśni łokcia i przedramienia i wówczas osiąga się swobodę zupełną... Po technice pracowaliśmy nad wyrobieniem stylu. Na stylu nie pozna się bankier z pierwszego rzędu krzeseł, zrozumie go i oklaskuje prawdziwie tylko słuchacz z galerii czwartego piętra... Ten oklaskuje Paderewskiego, podziwiając w nim rozum, serce i mechanizm...*"

Na drogę sławy wkroczył Paderewski w dniu debiutu w Paryżu 3 marca 1888 r. Stał się sensacją roku, ponad godzinę trwały bisy i owacje, uznano go wówczas „*nowym Antonim Rubinteinem.* Krytycy określili go mianem „*nowego Chopina*".

Początek światowej kariery pianisty — wirtuoza można powiązać z jego występem na otwarciu wystawy światowej w Paryżu 15 lipca 1889 r. Sukces w Paryżu otworzył mu drogę na czołowe estrady Europy, a później świata. Opromieniony sławą zdobytą w Paryżu koncertuje między innymi w Brukseli, Pradze, Budapeszcie, Wiedniu, Krakowie, Lwowie i Tarnowie (3.X.1889 r.). Wyjeżdża na koncertowe tournée do Niemiec, Szwajcarii, Holandii i Anglii. Światową sławę przyniosło Paderewskiemu pierwsze amerykańskie tournée na przełomie lat 1891/92. Mając wówczas 31 lat „*podbił Amerykę*" i uznany został za geniusza muzycznego. Gościł w renomowanych salach koncertowych świata. Nazywano go „*królem pianistów*", gdyż wielka artystyczna indywidualność i niezwykła siła przekazu powodowały wśród publiczności na jego koncertach stan zbiorowej ekstazy. Spontaniczne owacje, wstawanie z miejsc, były wyrazem hołdu składanego artyście — poecie fortepianu.

Paderewski — kompozytor ma bogaty dorobek kompozytorski: Preludium i Kaprys, Menuet g-moll, Gawot e-moll, Melodia c-dur, Valse melancoligue A-dur, Krakowiak, Elegia, Tańce polskie: Krakowiak E-dur, Mazurek e-moll, Krakowiak B-dur, Introdukcja i Toccata. Cztery pieśni do słów Adama Asnyka: *„Gdy ostatnia róża zwiędła"*, *„Siwy koniu"*, *„Szumi w gaju brzezina"*, *„Chłopca mego mi zabrali"*, Pieśni wędrowca, Tańce polskie, Album de mai, Waracje i Fuga a-moll na temat własny, Album Tatrzański, Sonata na skrzypce i fortepian, humoreski koncertowe, wśród nich menuet G-dur, Krakowiak fantastyczny, Koncert fortepianowy a-moll z orkiestrą. Sześć pieśni do słów Adama Mickiewicza: *„Polały się łzy"*, *„Piosenka dudarza"*, *„Moja pieszczotka"*, *„Nad wodą wielką i czystą"*, *„Tylem wytrwał"*, *Gdybym się zmienił"*, Fantazja *Polska*, *Manru-dramat liryczny w trzech aktach*, *Libretto według* powieści *„Chata za wsią"* I.J. Kraszewskiego, Sonata fortepianowa es-moll, Dwanaście pieśni do poematu Catulle'a Mendesa, Wariacje i Fuga es-moll, Symfonia H-moll *„Polania"*, *„Hej Orle Biały"* — hymn na chór i orkiestrę wojskową (słowa kompozytora). Nie wymieniłem wszystkich kompozycji Paderewskiego, jedynie wybrane, należy dodać, iż niektóre kompozycje wydane zostały na różne instrumenty, a także w układzie fortepianowym na cztery ręce. Kantata do słów W. Tetmajera na chór i orkiestrę nie była wydana drukiem. Koncert skrzypcowy nie został ukończony. Paderewski opracował wiele kompozycji, m.in. pod jego redakcją wydane zostały Dzieła Wszystkie Fryderyka Chopina.

Był Paderewski znakomitym kompozytorem, którego twórczość przez wiele lat po II wojnie światowej nie była popularyzowana w ojczyźnie, aż do roku 1980. W ostatnich latach weszła do repertuaru wielu artystów i scen muzycznych w naszym kraju. W popularyzacji muzyki Paderewskiego ma swój wkład Tarnowskie Towarzystwo Muzyczne organizujące w jego byłym dworku w Kąśnej od roku 1983 koncerty muzyczne.

Ignacy Jan Paderewski, rok 1899

DOM W OJCZYŹNIE

Koncerty Paderwskiego w Ameryce ustaliły jego pozycję wśród najlepszych pianistów świata, przysporzyły mu jednocześnie dużo pieniędzy. Co robić z pieniędzmi? Artysta nie miał czasu i umiejętności do prowadzenia spraw finansowych. Robili to w jego imieniu plenipotenci i pełnomocnicy. W tej dziedzinie dużą operatywność wykazała Helena Górska, żona przyciela Paderewskiego Władysława Górskiego, późniejsza druga żona Paderewskiego. Za jej radą Paderewski powierzył zarząd swoich finansów Stanisławowi Roszkowskiemu, kuzynowi Górskiej. Lokując kapitały w pożyczkach, papierach wartościowych, nieruchomościach ,nie chodziło Paderewskiemu o większe zyski, które z góry wykluczał, uważał, że znaczną część jego majątku stanowić miała własność narodową. Nie szczędził pieniędzy na różne cele dobroczynne w ojczyźnie i za granicą. Marzył o nabyciu małej wiejskiej posiadłości z lasem i wodą. Pełnomocnik Paderewskiego kupił kolejno trzy majątki ziemskie w uzgodnieniu z Heleną Górską: Biórków koło Proszowic, Rozprzę koło Piotrkowa i dobra Kąśna Dolna wraz z Siekierczyną, Bukowcem i Jamną w byłym powiecie grybowskim. Dwóch pierwszych majątków nawet nie oglądał Paderewski, gdyż ze względu na zadłużenie i deficyt jakie przyniosły oraz z braku czasu nie stanowiły dla Paderewskiego większej wartości i wystawiono je na sprzedaż. Kąśna Dolna spełniała wymagania Paderewskiego, była ładnie położona wśród gór i lasów i jak mówił Paderewski (...) *„do Ciękowic było niedaleko nie tylko z Tatr, ale i z Paryża, 33 godziny jazdy ekspresem, a potem dwie mile na zachód i przez górę skręcić w lewo, a następnie w prawo przez most..."*

Malowniczo położony dworek w Kąśnej Dolnej, w dolinie Białej Dunajcowej, u podnóża zalesionego stoku wzniesienia, z widokiem na majestatyczne i dziwaczne uformowane przez wietrzenie i erozję ostańce skalne, tworząc dziś rezerwat przyrody *„Skamieniałe Miasto"*, miał się stać polskim domem artysty. Był nim zaledwie przez przeszło pięć lat. Nie mniej jednak pozostało tu po Paderewskim wiele pamiątek będących plonem realizacji jego życiowych planów.

Dworek w Kąśnej Dolnej, rok 1899

Willa I. J. Paderewskiego w Riond Bosson

Majątek ziemski Kąśna Dolna zakupił Stanisław Roszkowski od Barbary z Gostowskich Jordan Stojowskiej za sumę 130 000 koron na podstawie notarialnego kontraktu kupna — sprzedaży z daty Kraków 13 sierpnia 1897 r.

Dobra Kąśna Dolna z przyległościami liczyły 1.146 ha 89 arów (w tym role 296 ha 67 arów, lasy 780 ha 36 arów).

Po raz pierwszy Paderewski przyjechał do Kąśnej, aby oglądać majątek i nakreślić plany jego modernizacji w listopadzie 1897 roku. Aktem notrialnym z daty Kąśna Dolna 17 listopada 1897 roku udzielił WP Stanisławowi Roszkowskiemu pełnomocnictwa do zastępowania go w interesach prawnych i prywatnych. Zakres tego pełnomocnictwa Paderewski poszerzył w akcie notarialnym z daty Kąśna Dolna 24 sierpnia 1898 roku. Nowy właściciel Kąśnej Dolnej zlecił swojemu pełnomocnikowi szeroki zakres działań związanych z nowymi inwestycjami. Klasycystyczny dworek poddany został remontowi. Wymieniono posadzki i dach, piece zamieniono na kominki, zbudowano wodociąg grawitacyjny doprowadzający wodę do dworu, oficyn, czworaka, sześcioraka, stajni, mleczarni, kurników, do nowozbudowanego domu ogrodnika, cieplarni i nowej rządcówki (sieć wodociągowa liczyła ponad 3 km). Budynki dworskie i folwarczne zostały skanalizowane. Dworek po remoncie stał się rezydencją. Posiadał łazienkę z piecem do grzania wody, spłukiwaną wodą ubikację, oświetlenie elektryczne, telefon, a w hallu bilard. Oświetlenie elektryczne doprowadzono do wszystkich budynków mieszkalnych i gospodarczych w Kąśnej. Na potoku Kąśnianka zbudowano 2 jazy, nowe koryto dla młynówki, rozbudowano i unowocześniono młyn i tartak, zainstalowano turbinę prądotwórczą, założono cegielnię i kamieniołom, zbudowano stawy rybne w Kąśnej i Siekierczynie, remontowi poddane zostały budynki folwarczne w Siekierczynie i Jamnej. Założono ogród warzywny z inspektami i cieplarnią, zbudowano dom ogrodnika, oranżerię, założono winnicę, przeprowadzono meliorację pól i pastwisk na obszarze ponad 30 ha, wzniesiono nowy budynek „rządcówki" dla administratora, mleczarnię, nowoczesne, murowane stajnie dla krów i koni, chlewnię, kurniki, nowoczesną stodołę o słupach murowanych, silosy, ochronkę, murowany budynek mieszkalny dla służby (8 mieszkań) zwany „kamienicą", czworak (tzw. *„kowalówka"*), kuźnię, stelmacharnię i stajnię cugową. Powiększono obszar parku do 16 ha i urządzono go w stylu angielskim. Park od strony południowej zamyka aleja lipowa, która przylegała do założonego sadu. Poza wymienionymi nowo wzniesionymi obiektami zakupiono meble, maszyny i narzędzia rolnicze, 100 krów, 60 świń, 30 koni i 100 owiec. Zakupiono budynek piętrowy w Ciężkowicach, w którym otwarto tzw. Klub Inteligencji Obywatelskiej popularnie zwany *„Kasynem"*. Kasyno to otrzymało w darze od Paderewskiego bibliotekę (2 000 woluminów),bilard i fotrepian. W sładzie fortepianów pani Gabryjelskiej w Krakowie zakupiono w roku 1898 dwa

Budynek „rządcówki" wybudowany w roku 1898

Nowoczesna stajnia zbudowana w roku 1898

fortepiany, jeden dla „Kasyna" drugi dla dworku, marki „Petrof". Ten drugi odnaleziony został po latach u córki następnego po Paderewskim właściciela dóbr Kąśna Dolna, Krystyny z Kodrębskich Barbackiej, mieszkającej w Warszawie.

Zakrojone na szeroką skalę prace inwestycyjne i modernizacyjne w Kąśnej Dolnej pochłonęły bardzo duże nakłady finansowe, trudno je dokładniej określić, gdyż w archiwum I.J. Paderwskiego w Warszawie nie ma kompletnej dokumentacji finansowej. Opierając się na kontrakcie sprzedaży dóbr rotmistrzowi Włodzimierzowi Kodrąbskiemu z dnia 19 stycznia 1903 roku, z 360 000 koron po potrąceniu zobowiązań kredytowych Paderewski otrzymał jedynie 208 788 koron. Szacując koszty inwestycji w Kąśnej sraty te wynieść mogły ponad 800 000 koron.

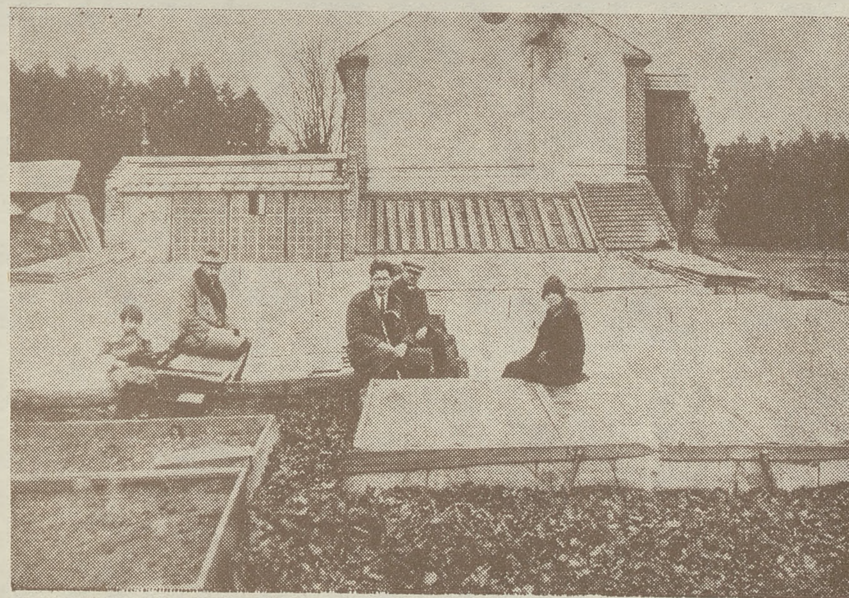
Wymienione wcześniej inwestycje pochłonęły olbrzymie kwoty, co nadszarpnęło kiesę hojnego zawsze Paderewskiego, który w tych samych latach zaangażowany był finansowo w budowie hotelu „*Bristol*" w Warszawie, sanatorium dla chorób piersiowych w Zakopanem. Nadto w roku 1897 wydzierżawił willę w Riond Bosson koło Morges (Szwajcaria), zakupując ją w roku 1898, spłacając ostatnią ratę w roku 1901.

Polskim domem artysty była Kąśna w latach 1897—1903. Przez pewien czas mieszkała w Kąśnej siostra Paderewskiego — Antonina Wilkońska oraz ciotka Helny Górskiej — Emilia Jaszowska. Według relacji najstarszych mieszkańców Kąśnej i Ciężkowic, jednego lata przebywał tu syn Paderewskiego, Alfred. Poza spacerami po lesie, przyjmowaniem gości, spotkaniami z miejscowymi włościanami, Paderewski kilka godzin dziennie poświęcał na grę. W dworku znajdowała się tzw. „*głucha klawiatura*" i fortepian. Przebywając w Kąśnej w miesiącach letnich, grał na fortepianie pod gołym niebem, na skraju parku obok dworku, dokąd wynoszono na życzenie Mistrza istrument. Tym improwizowanym koncertem przysłuchiwali się mieszkańcy Kąśnej oraz służba dworska. Z podziwem patrzyli na człowieka, przed krórym pochylali głowy mężni ówczesnego świata. Zapamiętali go tutejsi włościanie jako serdecznego i filantropijnego dziedzica. W czasie spacerów po swoich włościach pierwszy podejmował rozmowę ze spotykanym człowiekiem starym i młodym. Nie szczędził środków finansowych na cele publiczne, przeznaczając pewne kwoty na budowę szkół w Kąśnej i Ciężkowicach, na budowę nowego kościoła w Ciężkowicach, któremu ufundował dzwon o imieniu „*Urban*", na remont plebanii przy kościele w Jastrzębi, którego był kolatorem. Zaskarbił sobie Paderewski wdzięczność mieszkańców Kąśnej za wybudowanie „*Ochronki*" w stylu tyrolskim (odpowiednik przedszkola). Zafundował nawet dzieciom z Kąśnej wycieczkę do cyrku w Tarnowie, w roku 1899.

Mieszkańcy Ciężkowic i okolicznych wsi, po sprzedaży dóbr Kąśna Dolna, otrzymali na własność „Kasyno" wraz z biblioteką i salą

Ochronka w stylu tyrolskim w Kąśnej Dolnej

Kąśna Dolna — ogród warzywny

bilardową. Z inicjatywy I.J. Paderewskiego założono w Ciężkowicach kółko rolnicze i zakład wikliniarski, z jego inspiracji rozwinęło się tu także rzemosło ludowe.

Paderewski zauroczony skalicami ciężkowickimi o dziwacznych kształtach, przypominających baszty, grzyby, piramidy, zwierzęta, a nawet profil twarzy czarownicy, które rozsiały się na zboczu doliny, schodząc prawie do koryta Białej tak, że graniczyły z jego posiadłością. Z ganku dworku widać je było jako rozległe rumowisko, po zburzonym kamiennym mieście, pragnął zakupić ten teren o pow. 80 ha zwany *„Przylaskiem"* i połączyć duktem spacerowym poprzez most z parkiem. Nosił się także z zamiarem pobudowania pod skałami pensjonatów dla letników. Na przeszkodzie w realizacji tego zamierzenia stanął sam Magistrat w Ciężkowicach, który nie wyraził zgody nawet na wydzierżawienie tego obszaru, motywując swoją decyzję potrzebą utrzymania na tym terenie pastwiska gminnego dla bydła i owiec, a także troską o moralność tutejszej ludności, narażonej na zgorszenie widokiem rozneglizowanych letniczek i letników.

Ciężkowice. Klub Inteligencji — „Kasyno"

Po ślubie z Heleną Górską. Lato 1898 r. państwo Paderewscy spędzili w Kąśnej Dolnej

WAŻNIEJSZE WYDARZENIA Z KĄŚNIEŃSKIEGO KALENDADIUM I.J. PADEREWSKIEGO

Rok 1897

W dniu 17 listopada I.J. Paderewski przyjedża po raz pierwszy do Kąśnej. Ogląda osobiście cały majątek, nakreśla plany modernizacji dworu i folwarku, ustalenia przekazuje swojemu pełnomocnikowi Stanisławowi Roszkowskiemu, udzielając mu pełnomocnictwa.

Rok 1898

Lato spędza w Kąśnej z Heleną Górską i synem Alfredem. Przyjmuje gości ze świata, m.in. angielskiego impresaria Williama Adlingtona.

24 sierpnia udziela aktem notarialnym, spisanym przez c.k. notariusza z Ciężkowic Leopolda Wiśniowskiego nowe, szersze generalne pełnomocnictwo Stanisławowi Roszkowskiemu.

Osobiście nadzoruje prace przy morednizacji dworu i folwarku. Zakupuje dom piętrowy przy ciężkowickim rynku, gdzie zostało urządzone „*Kasyno*" czyli klub Inteligencji Obywatelskiej.

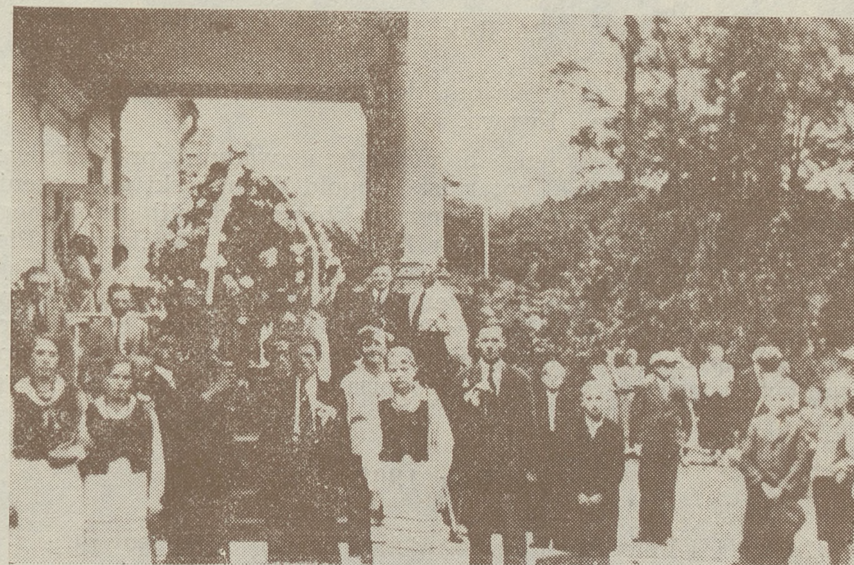
Rok 1899

Po ślubie z Heleną Górską w Warszawie 31 maja, lato spędza wraz z żoną w Kąśnej. Uczestniczy w dożynkach, przygotowuje się do 4. amerykańskiego torunée. Odbywa liczne piesze wycieczki po okolicznych lasach i ostańcach skalnych. Spotyka się z włościanami na gospodarskich rozmowach dotyczących podniesienia gospodarki rolnej.

Rok 1900

Po powrocie z 4. amerykańskiego tournée wraz z żoną przebywa na wypoczynku w Kąśnej (czerwiec — lipiec).

18 lipca I.J. Paderewski zawiera w Kąśnej ugodę z byłym rządcą Zdzisławem Szczepkowskim, wypłacając mu należności z tytułu załatwiania spraw zwiazanych z majątkiem z zakupem majątku Siekierczyna, urządzeniem i prowadzeniem propinacyi w Ciężkowicach. Z. Szczepkowski zabowiązał się wycofać skargę skierowaną do c.k. Sądu w Nowym Sączu.

Dożynki w Kąśnej Dolnej, rok 1899

Kąśna dnia 30 sierpnia 1901.

Ignacy Jan Paderewski

L.R. 2144

Deklaracja majątkowa napisana przez I.J. Paderewskiego w Kąśnej Dolnej 30 sierpnia 1901 r.

Rok 1901

Lato z żoną spędza w Kąśnej, dojeżdża na przedstawienia opery „*Manru*" do Krakowa i Lwowa.

24 sierpnia w Ciężkowicach, w miejscu zwanym „przy zdrowej wodzie pod skałami" c.k. notariusz Leopold Wiśniowski na życzenie Paderwskiego spisał akt notarialny, w którym udzielił generalnego pełnomocnictwa w zarządzie dóbr Kąśna Dolna — Wacławowi Pieniążkowi. 30 sierpnia I.J. Paderewski napisał własnoręcznie w Kąśnej deklarację dotyczącą wyłączenia z majętności tabularnej Kąśna Dolna parcel o pow. 1 ha 94 ary 52 m^2 na rzecz rodziny byłego ekonoma u poprzedniej właścicielki B. Stojowskiej. Deklaracja i mapa gruntowa własnoręcznie została podpisana przez I.J. Paderwskiego.

Rok 1902

Czerwiec i lipiec spędza wraz z żoną w Kąśnej po powrocie z 5. amerykańskiego tournée.

30 czerwca przyjmuje w Kąśnej adwokata dr Feliksa Kasperka z Krakowa, któremu zleca otaksowanie Kąśnej i wyszukanie większych dóbr ziemskich.

Co skłoniło Paderewskiego do sprzedaży Kąśnej? Czy główną przyczyną miała być niegospodarność i nieuczciwość rządców tego majątku? Sam Paderewski w „Pamiętnikach" mówi w odniesieniu do Kąśnej: „...*Tak więc stałem się właścicielem lasu i bardzo się nim cieszyłem, ale po paru latach przekonałem się, że nawet moje długie i lukratywne objazdy po Ameryce nie wystarczą na utrzymanie lasu i moje. I znów z wielką stratą pozbyłem się tej trzeciej posiadłości*". Las w dobrach Kąśna Dolna liczył 780 ha i nie przyniósł właścicielowi za okres 5 lat strat, a także większych zysków. Przygnębienie Paderewskiego, które zawiera przytoczony fragment z jego wypowiedzi, uwarunkowane było poniesionymi stratami jakie przyniósł mu Biórków (sprzedany 22 czerwca 1899) i Rozprza (sprzedana 6 lipca 1899). Kąśna, można powiedzieć, dolała oliwy do ognia goryczy i niepowodzeń związanych z lokacją pieniędzy w majątkach ziemskich. Poza kłopotami z rządcami w Kąśnej, groźbami pojedynków i procesami sądowymi za defraudację powierzonego ich pieczy mienia, wzrastający z roku na rok deficyt majątku wpłynął wraz z innymi niepowodzeniami i stratami finansowymi na sprzedaż Kąśnej.

Dobra Kąśna Dolna z przyległościami, gdzie role zajmowały areał 296 ha, a pastwiska 22 ha, przy tak dużych nakładach inwestycyjnych nie mogły dać w ciągu 5 lat dochodu, który pokryć miał wydatki. Nad tym problemem nie zastanawiał się wcześniej Paderewski.

Rok 1903

W styczniu wraz z żoną Heleną przyjeżdża do Kąśnej i Tarnowa celem załatwienia formalności związanych ze sprzedażą Kąśnej. Umowę z nabycą dóbr ziemskich Kąśna Dolna, Bukowiec, Jamna i Siekierczyna wraz z przyległościami, rotmistrzem Włodzimierzem Kodrębskim zawarto w Kąśnej, w dniu 19 stycznia 1903 r. O zakup Kąśnej traktował wcześniej z Paderewskim Stanisław Nowak z Sanoka, który złożył na Paderewskiego skargę w c.k. Sądzie Obwodowym w Nowym Sączu.

Rok 1905

Państwo Paderewscy zaprzyjaźnili się z nowymi właścicielami Kąśnej, odwiedzając Kodrębskich jesienią 1905 r., kiedy to pani Kodrębska spodziewała się rozwiązania. Paderewscy przyjęli wówczas prośbę Kodrębskich o trzymanie do chrztu ich dziecka. W dniu 4 grudnia 1905 r. pani Helena Kodrębska urodziła syna.

Rok 1906

W dniu 18 lipca 1906 r., w kościele parafialnym w Jastrzębi odbył się chrzest syna Włodzimierza i Heleny Kodrębskich, któremu nadano imiona: Janusz Ignacy. Rodzicami chrzestnymi byli: Ignacy Jan Paderewski i Helena Paderewska. Świadkiem chrztu był pełnomocnik Paderewskiego — Tadeusz Jentys. W księdze chrztów podpisy pod aktem złożyli I.J. Paderewski, Helena Paderewska i Tadeusz Jentys.

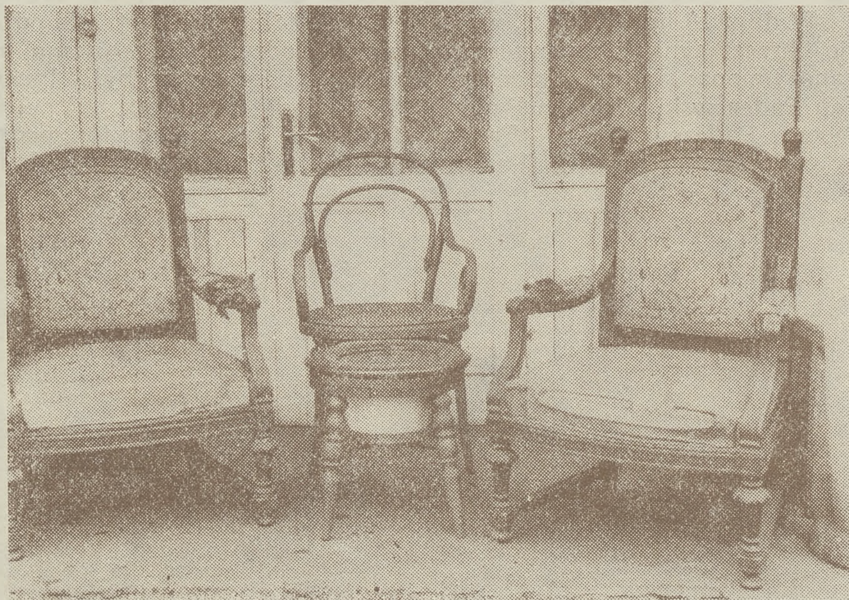
Podpis I.J. Paderewskiego w księdze chrztów w Jastrzębi 18 lipca 1906 r.

Rok 1910

Po uroczystościach odsłonięcia pomnika Gruwaldzkiego w Krakowie, w lipcu przyjeżdża do Kąśnej samochodem, odwiedza swojego chrześniaka Janusza i odbywa z nim przejażdżkę do Ciężkowic pod skałę „Grunwald". Była to ostatnia wizyta Paderewskiego w Kąśnej u Kodrębskich.

Los zrządził, że reprezentacyjna willa w Riond Bosson koło Morges w Szwajcarii, ze względu na budowę autostrady, została sprzedana pewnej ekipie filmowej i w trakcie realizacji filmu wysadzono ją w powietrze.

* * *

Fotele z salonu I.J. Paderewskiego w Kąśnej Dolnej, odnalezione przez F. Pulita u rodziny państwa Kodrębskich w Nowym Sączu (1984 r.)

Aleja lipowa w parku im. I.J. Paderewskiego w Kąśnej Dolnej, posadzona w roku 1898

PATRIOTA, POLITYK I MĄŻ STANU

Paderewski — patriota, polityk i mąż stanu przede wszystkim przedkładał służbę ojczyźnie: — *„Najprzód Ojczyzna, a potem Sztuka”*. Całe Jego długie życie było, służbą ojczyźnie. Nie sposób przedstawić go w spójnym opisie na ograniczonej objętości artykułu, dlatego też wybrałem dla czytelnika jedynie niektóre wydarzenia dla wypełnienia treścią Jego życiowego credo.

Głęboki patriotyzm Paderewskiego, Jego oddanie sprawie niepodległości Polski rozbudzało świadmość i umacniało tożsamość narodową. W swoich wspomnieniach Paderewski zwierza się, iż pomysł budowy pomnika Grunwaldzkiego zrodził się w jego myślach, gdy był zaledwie dziesięcioletnim chłopcem, po przeczytaniu o bitwie pod Grunwaldem. Reakcja Jego na to historyczne wydarzenie była tak wielka, że już wtedy pomyślał, co zawarł w słowach: *„Jakże byłbym szczęśliwy, gdybym mógł uczcić to wspaniałe zwycięstwo — żyć tak długo, by stać się bogatym i móc uczcić pięćsetną rocznicę tej sławnej bitwy pomnikiem ku pamięci wielkich patiotów”*.

Marzenie dziecięcych lat urzeczywistniło się w roku 1910. Wszystko stało się tak, jak pragnął, jak marzył od dziesiątego roku życia. Ufundował Pomnik Grunwaldzki narodowi ku pokrzepieniu serc. Wyryto na nim słowa: *„Praojcom na chwałę, braciom na otuchę”*. Kulminacyjnym punktem uroczystości odsłonięcia pomnika na placu Matejki w dniu 15 lipca 1910 r. było przemówienie Paderewskiego. Powiedział On m.in. *„Dzieło, na które patrzymy, nie powstało z nienawiści. Zrodziła je miłość głęboka Ojczyzny, nie tylko z jej minionej wielkości i dzisiejszej niemocy, lecz z jej jasnej, silnej przeszłości, zrodziła je miłość i wdzięczność dla tych przodków naszych, co nie po łup, nie po zdobycz szli na walki pole, ale w obronie słusznej, dobrej sprawy zwycięskiego dobyli oręża (...) Niechże więź Narodu w osobie najwyższego wszystkich ziem polskich Swego Dostojnika tę ofiarę serc naszych miłościwych przyjąć raczy. Niech każdy Polak i Litwin każdy, z dawnych dzielnic Ojczyzny czy zza oceanu, spoglądają na ten pomnik wspólnej przeszłości, świadectwo wspólnej chwały, zachęta do wspólnej a owocnej pracy”*.

Odsłonięcie pomnika i przemówienie Paderewskiego poruszyło umysły i serca nie tylko mieszkańców Krakowa ale także Polaków we wszystkich zaborach i na emigracji, wpłynęło na integrację Polaków rozbitych przez zaborcze granice.

W pracach biograficznych o Paderewskim nie wspomina się o patriotycznej uroczystości, jaka odbyła się opodal jego polskiego domu w Kąśnej, w dniu 15 lipca 1910. Dzięki osobistemu poparciu przez Paderewskiego starań Klubu Inteligencji Obywatelskiej w Ciężkowicach, Namiestnictwo we Lwowie wyraziło zgodę na wmurowanie w skale „Piekło”, nad rzeką Białą, tablicy w 500. rocznicę wiktorii grunwaldzkiej. Odsłonięcie tablicy pamiątkowej stało się okazją do patriotycznej manifestacji mieszkańców Ciężkowic i włościan okolicznych wsi. Od tego wydarzenia skała ta nosi nazwę, „Grunwald”. Po uroczystościach w Krakowie Paderwski wraz z żoną Heleną odwiedził Ciężkowice i Kąsną, w której w jego byłych dobrach gospodarzył rotmistrz Włodzimierz Kodrębski. Z rotmistrzem Kodrębskim wiązały Paderewskiego więzy serdecznej przyjaźni, czego wyrazem było trzymanie do chrztu przez państwa Paderewskich syna Kodrębskich Janusza Ignacego, urodzonego 4 grudnia 1905 r.

Bohaterem drugiej patriotycznej uroczystości, jaką były obchody 100. rocznicy urodzin Chopina we Lwowie, stał się również Paderewski. Nie występował wówczas z koncertami, nie zagrał również we Lwowie, ale Jego przemówienie zastąpiło koncert. *„W Chopinie* — powiedział — *tkwi wszystko, czego nam wzbraniano, barwne kontusze, pasy złotem lite, posępne czermaki, krakowskie rogatywki i szlachecki brzęk szabel, naszych kos chłopskich połyski, jęk piersi zranionej, bunt spętanego ducha, krzyże cmentarne, przydrożne wiejskie kościółki, modlitwy serc stroskanych, niewoli ból, wolności żal, tyranów przekleństw i zwycięstwa radosna pieśń”*.

Rok 1910 należy uznać za wejście Paderewskiego na arenę działalności politycznej. Był to zwrot w życiu Mistrza tonów, otwierały się przed Nim nowe horyzonty działania. Zdaje sobie z tego sprawę mówiąc: *„Miałem już otwartą drogę do życia politycznego kraju, ale jeszcze nie byłem siebie pewien i nie zamierzałem z tego skorzystać. Jenakowoż było mi to przeznaczone”*.

Od początku I wojny światowej Paderewski czynnie związał się z działalnością Komitetu Pomocy Ofiarom Wojny, którego był współprzewodniczącym wraz z Henrykiem Sienkiewiczem. Wśród Polonii amerykańskiej podejmował działania na rzecz pomocy Polsce, był organizatorem w USA ochotniczych polskich oddziałów wojskowych, które weszły w skład Armii Polskiej we Francji. W szerokiej działalności na rzecz niepodległości Polski wspierała Go żona — Helena — prezeska Polskiego Białego Krzyża. W latach 1916—1918 był delegatem Komitetu Narodowego Polski w Ameryce, a od roku 1918 współorganizatorem Sejmu Wychodźtwa Polskiego w Detroid.

Paderewski od maja 1915 do maja 1917 r. dał setki recitali i koncertów, z których dochód przeznaczył na cele narodowe. Wygłosił 340 przemówień po polsku i angielsku. W przemówieniu na pożeg-

nanie Ameryki stwierdził „*Ostatnie trzy i pół lat spędzone w Ameryce spotęgowały moje uczucia i osobiste zobowiązania wobec tego szlachetnego kraju. Jestem głębko wdzięczny Stanom Zjednoczonym za ich wspaniałomyślną pomoc udzieloną mocarstwom Entanty w ich gigantycznej walce, która przyspieszyła zwycięstwo wolności i sprawiedliwości. Jestem głęboko wdzięczny wszystkim Amerykanom, którzy swym łaskawym współczuciem dla uciskanych obejmują także mój kraj i naród. Polska będzie wolnym krajem i wolnymi będą jej obywatele. W sławnej i silnej Republice demokratyczna konstytucja zapewni wolność i równość każdemu obywatelowi bez względu na jego pochodzenie, rasę, religię czy poglądy politczne (...)*".

Decyzję powrotu do kraju podejmuje w listopadzie 1918 r. Przyjazd Paderwskiego do Poznania 26 grudnia 1918 r. związany był z demonstracją polityczną, która dała początek zwycięskiemu Powstaniu Wielkopolskiemu. Entuzjastyczne, jak bohatera narodowego witała Go Warszawa 2 stycznia 1919 r., gdzie 16 stycznia przejął obowiązki Prezydenta Rady Ministrów i delegata na konferencję pokojową w Paryżu. Jako Prezydent Rady Ministrów i minister spraw zagranicznych zabiegał o międzynarodowe uznanie rządu Rzeczypospolitej, o pomoc aprowizacyjną i finansową Stanów Zjednoczonych dla Polski. Swoim zaangażowaniem w sprawy przyszłości kraju zdynamizował udział wszystkich Polaków w odbudowie kraju i starał się o najkorzystniejsze decyzje Konferencji Pokojowej w Wersalu. Jego podpis wydnieje pod Traktem Wersalskim.

Pod wpływem krytyki ugrupowań sejmowych, 4 grudnia 1919 r. zniechęcony i rozgoryczony prosił Piłudskiego o przyjęcie dymisji ze stanowiska prezydenta Rady Ministrów i ministra spraw zagranicznych. W lutym 1912 r. przeniósł się do swej willi w Riond Bosson koło Morges w Szwajcarii. Nadal uczestniczył w polskim życiu politycznym, np. wielokrotnie stawał w bronie granic Rzeczypospolitej przed kampanią domagającą się ich rewizji. Od lutego 1936 r. w Jego willi w Riond Bosson zaczęła się kształtować koalicja partii centrowych i umiarkowanej lewicy, tzw. „*Front Morges*". W jego skład wchodzili: W. Witos, H. Sieberman. W. Sikorski, J. Haller i W. Korfanty.

W roku 1922 wznowił działalność artystyczną, w sezonie 1923—1924 koncertował w Genewie na rzecz Międzynarodowego Czerwonego Krzyża, następnie w Paryżu, Londynie, Brukseli, Mediolanie, Florencji i Wenecji. Po występach we Włoszech i Wielkiej Brytanii w 1938 r., swoje ostatnie tournee artystyczne miał w Stanach Zejdnoczonych w 1939 r., m.in.3 maja uświetnił koncertem polską ekspozycję na Światowej Wystawie Przemysłowej w Nowym Jorku.

Bardzo boleśnie przyżywał tragedię wrześniową narodu. Wspierał aktywnie swym autorytetem i wpływami politycznymi działalność prezydenta W. Raczkiewicza oraz premiera i naczelnego wodza gen. Wł. Sikorskiego. Był przewodniczącym Rady Narodowej działającej przy rządzie emigracyjnym. W dzień 80-lecia swoich urodzin, 6 listapada 1940 r. przybył do Nowego Jorku, aby ponownie zmobilizować Polonię amerykańską i rząd Stanów Zjednoczonych do obrony interesów narodu polskiego. Swoje ostatnie publiczne przemówienie wygłosił 22 czerwca 1941 r. na spotkaniu z weteranami Armii Polskiej we Francji. Zmarł w Nowym Jorku 29 czerwca 1941 r. Po uroczystościach pogrzebowych w Katedrze św. Patryka w Nowym Jorku, trumnę z ciałem Ignacego Jana Paderewskiego przewieziono do Waszyngtonu i dnia 5 lipca 1941 r. złożono z honorami wojskowymi w kaplicy na cmentarzu Arlington, gdzie pięćdziesiąt lat czekała na powrót do wolnej ojczyzny, gdyż takie było życzenie Paderwskiego zapisane w testamencie.

Kim był Ignacy Paderewski? Jego wielkość nie pozwala na przedstawienie pełnego obrazu człowieka, który za życia stał się już legendą. Paderewski jest ogniwem między przeszłością a przyszłością naszego narodowego bytowania, w ojczystym domu, którym jest Polska. Nie należał do żadnego stronnictwa czy też partii politycznej, Jego „*partią*", której do ostatnich dni życia pozostał wierny była wolna Polska.

Ten wielki artysta pragnął mieć dom na polskiej umiłowanej przez niego ziemi. Tym domem miał być dworek w Kąśnej Dolnej koło Ciężkowic.

NOWI WŁAŚCICIELE

Państwo Helena i Włodzimierz Kodrębscy kontynuowali po Paderwskim modernizację majątku. Zbudowali m.in. gorzelnię i mleczarnię, prowadzili wielkie gospodarstwo hodowlane oraz stawy rybne. Zadłużenie gospodarstwa z roku na rok wrastało i osiągnęło w grudniu 1911 roku 400 000 koron. Kłopoty finansowe zmusiły Kodrębskich do sprzedaży majątku.

W dniu 11 listopada 1912 roku dobra ziemskie Kąśna Dolna wraz z przyległościami zakupił **Stanisław Nowak** z Sanoka. Rodzina Nowaków doprowadziła majątek do wysokiej towarowości i rentowności. Pieczołowicie dbano o park, który za Paderewskiego został powiększony i zakomponowany w stylu angielskim.

PADEREWSKI WRACA DO KĄŚNEJ

Kąśna koło Ciężkowic na krótko, bo tylko w latach 1897—1903 pełniła funkcje polskiego domu Artysty. Po latach milczenia muzyka Paderewskiego poczęła rozbrzmiewać w dworku w Kąśnej począwszy od 16 października 1983 r. Stało się to możliwe dzięki staraniom Tarnowskiego Towarzystwa Muzycznego, które od dnia 2 kwietnia 1984 jest gospodarzem dworku. Dworek wraz z budynkami gospodarczymi wzniesionymi przez Paderewskiego i park w stylu angielskim po roku 1945 wielokrotnie zmieniały użytkowników.

Wraz z wkroczeniem Rosjan do Ciężkowic i Kąśnej 17 stycznia 1945 roku Nowakowie zmuszeni zostali do upuszczenia dworku. Nie pozwolono im nic zabrać poza rzeczami osobistymi. Początkowo bezpański dworek i zabudowania gospodarcze rozkradano i dewastowano pozostawiając gołe ściany. Rozebrano nawet stajnie cugowe i jedną oficynę, wycięto całą aleję akacjową długości 200 m prowadzącą od drogi głównej koło gorzelni do dworku.

Po parcelacji majątku pozostawiono tzw. *„resztówkę”* o powierzchni 42 ha. Obejmowała ona m.in. park z dworkiem, zabudowania gospodarcze, tartak, młyn, gorzelnię i ogród warzywny. Prawo własności tej nieruchomości przepisano na rzecz Skarbu Państwa. Opustoszały i zdewastowany dworek wielokrotnie po wojnie zmieniał lokatorów. Mieściła się w nim szkoła podstawowa, póżniej rolnicza, zaś od roku 1952 *„resztówka”* wraz z dworkiem przeszła we władanie spółdzielni produkcyjnej „Iskra”. Od roku 1956 spółdzielnia nosi nazwę „Jedność” i nadal jest użytkownikiem *„resztówki”*. W roku 1963 naczelnik gminy w Ciężkowicach przekazał dworek i część parku Nowohuckiemu Przedsiębiorstwu Instalacji Przemysłowych „Montin” na ośrodek wczasowo-kolonijny.

Z satysfakcją należy odnieść się do wysiłków Tarnowskiego Towarzystwa Muzycznego i władz wojewódzkich w Tarnowie zmierzających do zorganizowania w dworku domu muzyki i pracy twórszej dla młodych muzyków, śpiewaków i kompozytorów. Towarzystwo Muzyczne organizuje w dworku, bądź przed gankiem, koncerty muzyczne.

Pierwszy koncert zorganizowany został w Kąśnej Dolnej przez Tarnowskie Towarzystwo Muzyczne i Krajowe Biuro Koncertowe 16 października 1983 r. Wykonawcy: Henryka Januszewska — sopran i Janusz Grzelązka — fortepian

W jubileuszowym koncercie z okazji 125. rocznicy urodzin I.J. Paderewskiego w Kąśnej Dolnej 3 listopada 1985 r. udział wzięli m.in. Andrzej Tatarski — fortepian, Henryka Januszewska — sopran, Maciej Paderewski — fortepian, Lech Dzierżanowski — fortepian, Mieczysław Szlezer — skrzypce i Danuta Mroczek-Szlezer — fortepian

Recital doc. Andrzeja Stefańskiego (1988)

Recital prof. Reginy Smendzianki (1989)

W 125. rocznicę urodzin I.J. Paderewskiego Tarnowskie Towarzystwo Muzyczne zorganizowało w dniach 19—21 czerwca 1985 r. w Kąśnej i Tarnowie *„Dni Muzyki Paderewskiego"*. Główne uroczystości jubileuszowe odbyły się w Kąśnej 3 listopada 1983 r. W ścianie dworku odsłonięta została pamiątkowa tablica, skale koło Ciężkowic nadano nazwę *„Baszta Paderewskiego"*, pusty jeszcze salon w dworku wypełniły fotogramy przedstawiające *„drogę do sławy"* naszego Rodaka i jego związki z Kąśną. W jubileuszowym koncercie, którego współorganizatorem było Krajowe Biuro Koncertowe, wystąpili: *Andrzej Tatarski, Henryka Januszewska, Maciej Paderewski, Lech Dzierżanowski, Mieczysław Szlezer i Danuta Mroczek-Szlezer.*

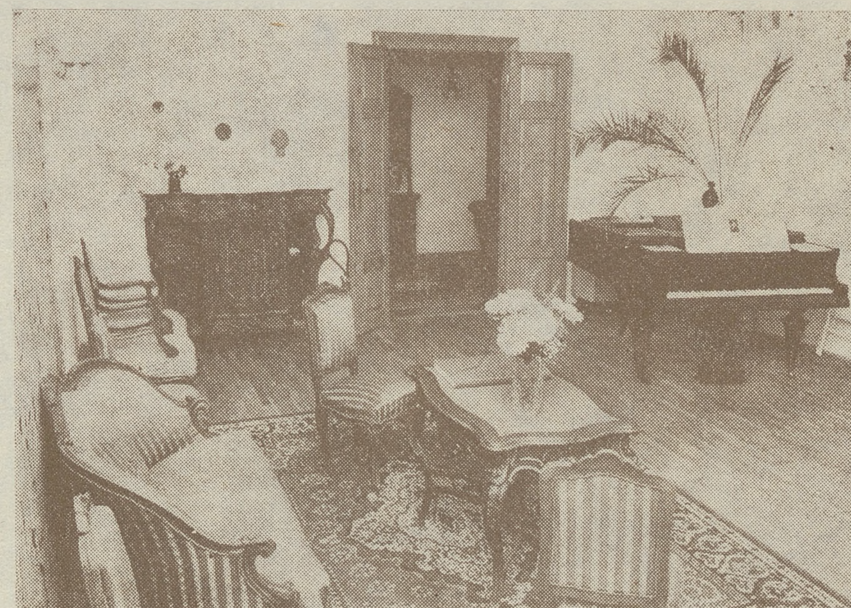

Dr Mieczysław Menżyński — przew. WRN w Tarnowie odsłonił pamiątkową tablicę na ścianie dworku 3.XI.1985 r.

W dniu 29 czerwca 1986 r. przed dworkiem w Kąśnej Dolnej odsłonięto popiersie I.J. Paderewskiego, wykonane przez tarnowskiego artystę — rzeźbiarza Stefana Niedorezo. Tarnowskie Towarzystwo Muzyczne przy współpracy Krajowego Biura Koncertowego w Warszawie zainaugurowało w tym dniu „LETNIE DNI MUZYKI PADEREWSKIEGO" w Kąśnej Dolnej.

Staraniem Tarnowskiego Towarzystwa Muzycznego i władz wojewódzkich, dzięki dotacjom Ministerstwa Kultury i Sztuki rozpoczęto w 1987 roku remont kapitalny dworku i odbudowę oficyny południowej, która będzie pełnić funkcje hotelowe. Już w listopadzie 1988 roku, w powiązaniu z 70. rocznicą odzyskania przez Polskę niepodległości, urządzono w dworku salkę koncertową i *„salonik Paderewskiego"*, w którym gromadzone są pamiątki po Mistrzu Ignacym. Znalazł tu swoje miejsce, odnaleziony po latach przez **dr Franciszka Pulita,** fortepian zakupiony przez Paderewskiego do Kąśnej w 1898 r.

Dużą ilość cennych pamiątek (książki, wydawnictwa nutowe, medale, statuetki, i znaczki pocztowe) przekazał dla domu Paderewskiego w Kąśnej prezes Fundacji Paderewskiego w Chicago **Józef Jasiak.**

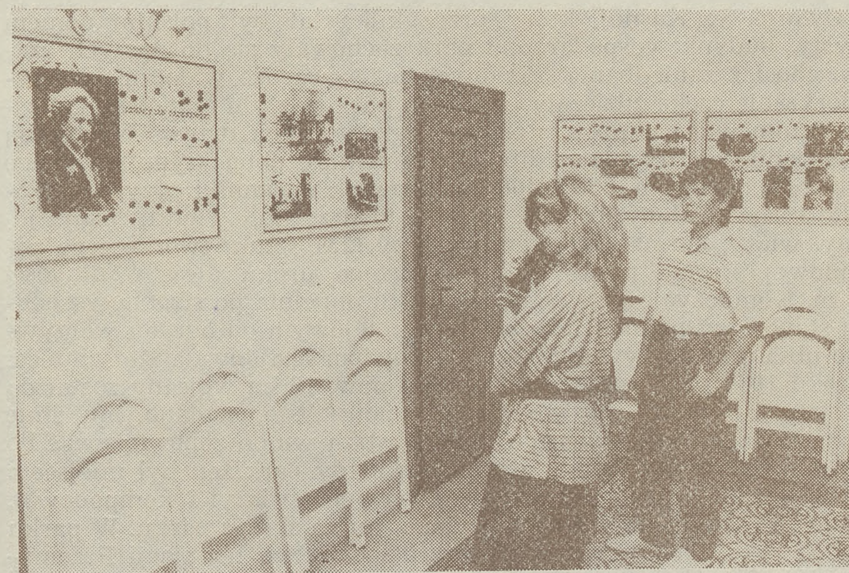
Salonik I.J. Paderewskiego w Kąśnej Dolnej (1990 r.)

Przy fortepianie Paderewskiego — Józef Jasiak z Chicago

Tarnowscy melomani w Kąśnej Dolnej

Dworek w Kąśnej Dolnej, fragment ekspozycji „Droga do sławy"

W rocznicę odzyskania niepodległości, w listopadzie 1988 roku, Tarnowskie Towarzystwo Muzyczne wraz Krajowym Biurem Koncertowym zorganizowało w Kąśnej i w Tarnowie *Dni Muzyki Polskiej*, które uświetnił recitalem fortepianowym docent Andrzej Stefański z Warszawy.

W roku 1989 *Letnie Dni Muzyki Paderewskiego* przemianowano na *Muzyczne Spotkania u Paderewskiego* — jest to cykl koncertów otwierany zawsze 29 czerwca w rocznicę śmierci Mistrza. Brali w nich udział światowej sławy muzycy i wokaliści, m.in. Regina Smendzianka i Halina Czerny-Stefańska. W cyklu muzycznym *Fortepian Pięciu Kontynentów* grali w dworku Paderewskiego m.in. Yves Marat (Francja), Frederic Chin (USA), Li Yun (Chiny) i Marek Drewniowski. Imprezą ogólnopolską organizowaną od roku 1982, pod patronatem Ministerstwa Kultury i Sztuki — jest „Tydzień Talentów".

W kronice wydarzeń domu Paderewskiego w Kąśnej Dolnej należy odnotować śmierć jedynego chrześniaka Paderewskiego mjr **Janusza Ignacego Kodrębskiego,** w dniu 20 października 1989 roku w Kalifornii. **Mjr Janusz Kodrębski** — uczestnik bitwy nad Bzurą, żołnierz, humanista i patriota, podobnie jak jego chrzestny ojciec pragnął wrócić do wolnej Polski. W dniu 27 stycznia 1990 roku prochy Majora złożono uroczyście w grobowcu na cmentarzu w Jastrzębi, przy kościele, gdzie Paderewscy trzymali go do chrztu.

Dworek w Kąśnej, który przez kilka lat był polskim domem artysty, budynki gospodarcze i park zachowały się do naszych czasów, chociaż zaniedbania minionych lat są bardzo widoczne. Na rewaloryzację czeka zdziczały po latach park w stylu angielskim. Rośnie w nim wiele okazów starych i egzotycznych drzew. Występują tu wspaniałe egzemplarze lipy drobnolistnej, dębu szypułkowanego o obwodach 710 cm, 535 i 466 cm uznane za pomniki przyrody. Ponadto rosną tu dęby, brzozy, robinie, modrzewie, świerki, sosny, jesiony, wiązy, kasztanowce, graby i lipy (231 sztuk) tworzące po południowej stronie parku pełną swoistego uroku aleję o długości 300 m. Kompozycję krajobrazową parku dopełnia po stronie wschodniej staw z wyspą, oddzielony torem kolejowym od ogrodu warzywnego obsadzonego żywotnikami. Tu bowiem znajdowała się winnica. W roku 1980 park w Kąśnej Dolnej o pow. 16 ha wpisany został do rejestru zabytków województwa tarnowskiego, nadano mu imię Ignacego Jana Paderewskiego. Imię Mistrza winno zobowiązywać do przywrócenia mu wyglądu z tych lat, kiedy park ten był miejscem wypoczynku i jego pracy twórczej, bowiem ćwiczył i komponował, grając na fortepianie, który ustawiano mu na skraju parku. W parku tym od roku 1963 Nowohuckie Przedsiębiorstwo Instalacji Przemysłowych *„Montin”* posiada ośrodek campingowy i dalej go rozbudowywuje, co jest nie do pogodzenia ze statusem parku zabytkowego, zasadami ochrony przyrody, obecną i przyszłą funkcją dworku, a także ze zdrowym rozsądkiem.

Realizacja planu utworzenia w Kąśnej *Ośrodka Muzyki i Pamięci Ignacego Jana Paderewskiego* była możliwa dzięki zaangażowaniu członków Zarządu Tarnowskiego Towarzystwa Muzycznego, m.in. **mgr inż. Franciszka Rachwała, mgr Romana Zubka** i **mgr Janusza Gozdka** oraz dyrektorów biura — **Adama Surowca, mgr Stanisława Chwistka** i **mgr Andrzeja Gozdka**, a także kustosza dworku **Zbigniewa Dudy.**

W roku 1991, w powiązaniu z 50. rocznicą śmierci I.J. Paderewskiego i jego powrotem do wolnej Polski, dworek — polski dom Paderewskiego otwiera podwoje dla Rodaków z całego świata. Organizowane tu będą warsztaty muzyczne i wczasy połączone z koncertami i wycieczkami.

Do Domu Paderewskiego w Kąśnej Dolnej prowadzi szlak turystyczny dla zmotoryzowanych z Tarnowa malowniczą doliną rzeki Białej. Szlak ten wyznaczony staraniem Fundacji Paderwskiego w Tarnowie nasi imię *Szlaku Niepodległości Ignacego Jana Paderewskiego.*

Troską powstałego w 1990 roku Centrum Paderewskiego Tarnów — Kąśna Dolna, a także Fundacji Paderewskiego w Tarnowie jest utrwalenie i zachowanie pamięci o *„królu pianistów”* i *Królu Ducha Niepodległości Narodu Polskiego* — **Ignacym Janie Paderewskim.**

W dniu 3 listopada 1985 r. jednej ze skał w rezerwacie „Skamieniałe Miasto” nadano nazwę: „Baszta I.J. Paderewskiego”

Paderewski i jego muzyka powracają na stałe do ojczystego domu w Kąśnej. Na to miejsce zasłużył sobie w szczególny sposób. Jest tu jeszcze dużo do zrobienia, aby godnie uszanować i przekazać następnym pokoleniom wielki i niepowtarzalny dorobek naszego Rodaka, który Ojczyźnie poświęcił całe życie, służył Jej z całego serca, ze wszystkich sił. **To Ona zawezwała Go do służby!**

Odpowiedzmy na to wezwanie.

Drukarnia Narodowa Kraków
Zakład Graficzny nr 16 Tarnów, ul. Brodzińskiego 1
Zam. 970-90 5.000 szt.

KĄSNA DOLNA. **Popiersie I.J. Paderewskiego** Proj. St. Niedorezo